

アイヌタイムズ

第19号

El AinuTimes n-ro 19 eldonita en la 20-a de septembro 2001
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Ikema

(La ajnua [*t.e.* aina] lingvo)

Cynanchum caudatum (latene)

(Esperanto)

イケマ

写真提供：姉帯正樹氏

Ikema hura ruy pe ne kusu, wen kamuy ka pákor kamuy ka emaka sekor a=ye. Ikema a=kuy wa siyeye kur eun a=ewar ka ki, cise or ta a=ewar ka ki, a=rekuci orowa a=racitkere ka ki.

Tiri Masiho nispa ene hawean hi: "Ikema anakne 'kamuy-kema' ne nankor sekor ku=yaynu. Kina sinrit 'kema' sekor a=pórose hi ka an."

Ikema anakne "sinrit" neya "pénup" neya a=pórose hi ka an.

Sinrici a=tuye yakun topehe cik kusu pénup sekor a=ye.

Kawakami Matuko katkemat ene hawean hi: "ku=kor hápo k=omkekar hi ta ikema tata wa

Aino diras, ke malplaĉaj estas aina-dioj malbonaj aŭ infektantaj iujn per malsano, ĉar forta estas laodoro de la plantradiko "ikema" nomata latine "Cynanchum caudatum". Kaj ili mordis ikema-on, elspiras ĝin al la malsanulojn aŭ elspiras ĝin en domo aŭ pendigis ĝin de kolo. S-ro TIRI Maŝiho diris jene: Mi pensas, ke ĝi estas "kamuy-kema" signifanta la aina-dian piedon. Iuj el ainoj nomas la herban radikon "kama", kiu signifas ĝian piedon.

Iuj nomas "ikema"-on, "sinrit" signifanta la radikon aŭ "penup" signifanta la sukaĵon. Kiam oni tranĉas la radikon, la suko kiel lakto gutas. Tial oni nomas ĝin "penup (signifanta la sukaĵon)".

S-ino KAWAKAMI Macuko diris jene: "Kiam oni malvarmumis, mia patrino distranĉis ikema-

cise or ta ewar siri ku=nukar amkir. Ku=pon i ta, ku=kor hápo anakne, pon pukuru or surku-kusuri neya ikema neya omare wa ku=rekuci orowa racitkere ruwe ne. Asikne pa ikasma wan pa, iwan pa ikasma wan pa ku=ne hi pakno, néwaanpe racitkere ruwe ne. Ikema, surku-kusuri *hako (kan'oke)* or a=omare hi ta, anansir kor pon pukuru or a=omare ruwe ne." Ikema a=ma ka ki, a=suwe ka ki kane a=e korka, ruweaskepet pakno an pe tup a=e yakun iyoski=an kusu, yaitupare sekora=ye. Poro hike 5cm pakno ruwe wa 50cm pakno tanne ruwe ne.

AOKI Aiko katkemat ene hawean hi: "Húci ikema ma wa kunnere wa e siri ku=nukar amkir. Húci anak, 'tanpe kusuri ne k=e yakun, ney ta pakno ku=iwanke' sekora=ye."

KAYANO Sigeru no Aynugo-ziten or ta ene kampinuye hi: "ikema a=ma wa a=e hi ta eytasa a=e kor kusu iyoski=an wa a=ekoca kunine an kor a=ekot pe ne yak a=ye."

Ne surku motoho *Sinankotokisin* sekora=ye p ne hawe ne. Néwaanpe a=ku kor, kusu sampe pirka p ne yak a=ye. Orowano, kusu pirvano okuyma=an pe ne yak a=ye.

Ikema anakne "*Cynanchum caudatum*" sekora *gakumei* an. "*Cynanchum*" itak'ipe anak "seta rayke p" ne. Sísam or ta ikema (*kamomeduru-zoku, gagaimo-ka*) sekora re an.

Ikema anak yawani (*Minami-tisima*), aynumosir (*Hokkaido*), *Nippon*, *Tyûgoku* or us pe ne. Kim un us pe ne wa, punkar ne ruwe ne. 7, 8 cup or ta nonno o wa 8, 9 cup or ta numus ruwe ne.

"*Tiri Masiho Bunrui-Aynugo-Ziten*" or ta ene kampinuye hi:

Ikema anak a=honihi arka hi ta ponno a=kuy wa a=ku p ne ruwe ne.

A=sapaha arka hi ta a=ma wa senkari ani a=kokari wa a=epanu ruwe ne.

Sik siyeye a=pirkare kuni hotke=an etok ta a=kuy wa a=sikkapuhu kasi a=usi ruwe ne.

A=popte wa uwe nupur kor orowano, a=pirihi a=huraye yakun yénu ka somo ki.

A=nimaki arka hi ta néwaanpe a=kuy ruwe ne.

on kaj mi vidis ŝin elspiras ĝin. Kiam mi estas malgranda, mia patrino enmetis surkukusuri-on, t.e. akoron, aŭ ikema-on en mia saketo kaj pendigis ĝin de kolo. Ĝis kiam mi estas cirkaŭ 15-jara aŭ 16-jara, mi pendigis ĝin de kolo. Kiam oni metas iun en ĉerkon, oni enmetis ikema-on aŭ surkukusuri-on (akoron) en la saketo kun mortinto."

Oni rostis aŭ boligis ikema-on kaj manĝis ĝin.

Oni diras, kiam oni manĝis du ikema-ojn grandajn kiel dikfingro, oni toksigis, tial oni avertis. La grandaj ikema-oj fariĝas dika kiel 5cm kaj longa kiel 50cm.

S-ino AOKI Aiko diras jene: "Mi vidis, ke la maljunulino nigre rostis la radikon de ikema-o. La maljunulino diris, ke ĝi estas drago por longa vivo."

En aina-japana vortaro de KAYANO Sigeru oni trovas jene: "Kiam oni rostas kaj manĝas ikema-ojn, se oni manĝas multe, oni ŝanceliĝas kiel ebrulo, foje oni mortas pro tio."

Oni diras, ke ĝia venena esenco estas cynanchotoxin. Kiam oni trinkas tion, ĝi bonigas koron laŭ onidiro. Kaj oni povas bone pisi pro tio laŭ onidiro.

La scienca nomo de ikema-o estas "*Cynanchum caudatum*". La signifo de "*Cynanchum*" estas "aĵo mortiganta hundon." En Japanio ankaŭ oni nomas ĝin, "ikema" (la genro "kamonezuru", la familio "gagaimo").

En yawani (Minami-ĉiŝima), aynumosir (Hokkajdo), Nippon (Japanio) kaj Ĉinio, ikema-o kreskas. Ĝi kreskas en monto, fariĝas kiel hedero. En julio aŭ aŭgusto, floras, en aŭgusto aŭ septembro, fruktas.

En la aina-lingva vortaro "Ĉiri Masiho Bunrui-Aynugo-Ziten" oni skribas jene:

Kiam la stomako doloras, oni iom mordas kaj trinkas ikema-on.

Kiam la kapo doloras, oni rostas ĝin, envolvas ĝin per tuko kaj volvas ĝin ĉirkaŭ la kapo. Por kuraci okulmalsanon, oni mordas ĝin antaŭ kuŝiĝo kaj almetas ĝin al la palpebroj.

Oni dekoktas ĝin kaj densigas ĝian supon, do, kiam oni lavas vundon, ĝi ne fariĝas pusado.

Kiam la dentoj doloras, oni mordas ĝin.

Peporo (*Bihoro*) or ta piye kurka us wata
a=uyna wa, néoro ka a=piro hi ta kusuri ne
a=kar.

En Peporo (Bihoro) oni prenas kotonecaĵon
algluitan sur semo. Kiam oni vundas, ĝi fariĝas
sangohaltigilo.

牛蒡根 (ごひしょうこん) 写真提供: 林晋正先生

Sísam or ta, sat ikema *gohisyôkon* sekor a=ye
p ne wa, uneno kusuri ne a=kar pe ne.
Ikema or un, *puregunan-haitôtai*
kinankosaido-C2 sekor a=ye p an. Néwaanpe
anakne, *kôsyuyôsei ka men'eki-zôkyô-sayô* ka
kor pe ne, sekor ye kur an.

En japanio oni nomas sekan ikema-on
gohisyookon. Ĝi fariĝas drogo same.
En ikema-o troviĝas Pregnane-glycoside kaj
Cynanchoside C2 laŭ onidiro. Iuj diras, ke ĝi
efikas kontraŭ-tumorecon kaj plifortigecon por
imuno.

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.
Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),
2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.
La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,
Adreso: HAMADA Takaŝi
1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,
e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),
TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.
e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

- rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.
2. Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.
3. La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.
4. La akcenta signo estas aldonita al la ain-lingvaj vortoj enhavanta esceptan akcenton. (Se la unua silabo estas malfermita, la dua silabo enhavas akcenton en Hokkajda dialekto de ain-lingvo. Kaj se la

dua silabo estas malfermita, la unua silabo enhavas akcenton.)

5. Verda litero estas Esperanta.